

رابطه سوگیری شناختی، بدتنظیمی هیجان و حمایت اجتماعی با رفتار مجرمانه در نوجوانان: یک مطالعه همبستگی

زاهد مهدوی^{۱*}، هاله شاعری^۲، عابد مهدوی^۳

۱. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ورامین-پیشوا، تهران، ایران

۲. دکترای روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ورامین-پیشوا، تهران، ایران

۳. دکترای روانشناسی تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۲

دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۳۰

Relationship between Cognitive Biases, Emotion Dysregulation, Social Support, and Criminal Behavior among Adolescents: A Correlational Study

Zahed Mahdavi^{1*}, Haleh Shaeri², Abed Mahdavi³

1. M.Sc. in Criminal Law and Criminology, Varamin-Pishva Branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran

2. Ph.D. in Educational Psychology, Varamin-Pishva Branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran

3. Ph.D. in Educational Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran

Received: 2023/02/19

Accepted: 2023/07/03

10.30473/sc.2024.70623.2959

Abstract

Objective: This study aimed to predict criminal behavior based on cognitive biases, emotion dysregulation, and social support. **Method:** The research method was descriptive-correlation. People formed the statistical research community cared for and supported as criminals in the Tehran Reform and Education Center in 2023. The available sampling method selected one hundred twenty people as research samples. Measurement tools included the criminal behavior checklist of Sharifinia (2010), the social support questionnaire of Vaux et al. (1986), the emotion regulation difficulty questionnaire of Gratz & Roemer (2004), the Davos cognitive bias Assessment Scale of van Der Gaag et al. (2013), which the sample people completed. the Pearson correlation coefficient and multiple regression analysis were used in SPSS-24 software for data analysis. **Results:** The study's findings showed that cognitive biases and emotion dysregulation have a significant positive relationship with criminal behavior, and social support has a significant negative relationship with criminal behavior. The linear regression model showed that cognitive biases, emotion dysregulation, and social support can predict 78.9, 12.8, and 12.6 percent of the variance in criminal behavior, respectively. In addition, the research findings showed that the combination of research variables explains 71.9% of the variance in criminal behavior ($P < 0.05$). **Conclusion:** Given that irrational thoughts, emotional dysregulation, and lack of social support play a significant role in the formation and occurrence of criminal behavior, psychological interventions and the implementation of deterrent laws at the community level can prevent criminal behavior and improve the psychological health of adolescents.

Keywords: Adolescents, Criminal Behavior, Cognitive Bias, Emotional Dysregulation, Social Support.

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف پیش‌بینی رفتار مجرمانه براساس سوگیری‌های شناختی، بدتنظیمی هیجان و حمایت اجتماعی انجام شده است. **روش:** روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری تحقیق را افرادی که به عنوان بزهدار در کانون اصلاح و تربیت تهران در سال ۱۴۰۲ تحت مراقبت و حمایت بودند تشکیل داد. تعداد ۱۲۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای سنجش شامل چک‌لیست رفتار مجرمانه شریفینیا (۱۳۸۹)، پرسشنامه حمایت اجتماعی واکس و همکاران (۱۹۸۶)، پرسشنامه دشواری در تنظیم هیجان گراتر و رومر (۲۰۰۴)، مقیاس ارزیابی سوگیری‌های شناختی داووس (۲۰۱۳) بودند که افراد نمونه آن‌ها را تکمیل نمودند. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS-24 استفاده شد. یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که سوگیری‌های شناختی و بدتنظیمی هیجان با رفتار مجرمانه رابطه مثبت و حمایت اجتماعی با رفتار مجرمانه رابطه منفی معناداری دارند. در مدل رگرسیون خطی، یافته‌ها نشان داد مولفه‌های سوگیری‌های شناختی، بدتنظیمی هیجان و حمایت اجتماعی به ترتیب می‌توانند ۷۸.۹، ۱۲.۸، ۱۲.۶ درصد از واریانس رفتار مجرمانه را به صورت معنادار پیش‌بینی کنند. علاوه بر این، یافته‌های پژوهش نشان داد که ترکیب متغیرهای پژوهش ۷۱.۹ درصد واریانس رفتار مجرمانه را تبیین می‌نمایند ($P < 0.05$). نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه افکار غیرمنطقی، بدتنظیمی هیجانات و کمبود حمایت اجتماعی در شکل‌گیری و بروز رفتار مجرمانه نقش قابل‌توجهی دارند کاربرد مداخلات روان‌شناختی و اجرای قوانین بازدارنده در سطح جامعه می‌تواند از بروز رفتار مجرمانه جلوگیری نموده و سلامت روانشناختی نوجوانان را بهبود بخشد.

کلیدواژه‌ها: بدتنظیمی هیجان، حمایت اجتماعی، رفتار مجرمانه، سوگیری شناختی، نوجوانان.

*Corresponding Author: Zahed Mahdavi

Email: zahedmahdavi1@gmail.com

* نویسنده مسئول: زاهد مهدوی

مقدمه

مطالعه علمی جرم در چارچوب رشته‌ای به نام جرم‌شناسی در اواخر سده نوزدهم میلادی آغاز شد (بروینسما^۱، ۲۰۱۴). جرم یک مفهوم بسیار نسبی و اجتماعی است که بر حسب زمان و مکان ممکن است توسط قانونگذار متصف به وصف جنایی بشود. بنابراین، جرم باید همچون تعارضی میان فرد و جامعه تلقی و مطالعه شود، تعارضی که خصائص آن لازم است تحت زوایای مختلف بررسی گردد زیرا عمل مجرمانه به عنوان عملی دارای ماهیت خاص و گاه پیچیده، خارج از چارچوب‌های اخلاق و حقوق، در قلمروهای روان‌شناسی، روان‌پزشکی، جامعه‌شناسی و سایر رشته‌ها نیز واقع می‌شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۹). بر این اساس، علم جرم‌شناسی بالینی به عنوان یک علم ترکیبی و عملی با استفاده از نتایج مطالعات علوم جرم‌شناسی عمومی و اختصاصی ضمن بررسی فرد و ویژگی‌های او با آگاهی از درجه خطرناک بودن و قدرت سازگاری وی با معیارهای اجتماعی به ارائه درمان‌های ضروری پرداخته و هدف اجتناب نمودن بزهکار از تکرار جرم را پیگیری می‌نماید (نجفی توانا، ۱۴۰؛ جزایری و قائدی، ۱۴۰۰). این رشته تخصصی با استفاده از یافته‌های سایر علوم، به مطالعه فرد بزهکار از جنبه‌های روانی- جسمی- اجتماعی پرداخته و با سنجش توان اصلاح‌پذیری و خطرناک بودن وی، اقدامات لازم جهت درمان وی را ارائه می‌نماید (جزایری و قائدی، ۱۴۰۰). بدین منظور، جرم‌شناسی بالینی به بررسی کامل روان و شخصیت فرد بزهکار و ویژگی‌های رفتاری، شرایط زندگی، وضعیت حال و گذشته و نهایتاً تمام عواملی که امکان اثرگذاری آن‌ها بر رفتار فرد بزهکار وجود دارد، می‌پردازد. توجیه بزهکاری و ناسازگاری افراد براساس عوامل روانی و تشبیه بزهکار به فردی دیوانه یا دارای اختلال شخصیت عمری به قدمت تاریخ بشر دارد. اما گام‌های اساسی در رابطه با پیوند اختلال شخصیت و روانشناختی توسط فروید^۲ و سپس جان دالرد^۳ و همکاران بر مبنای نظریه فروید تحت عنوان "محرومیت-پرخاشگری" برداشته شد و با ایجاد مفهوم جرم‌شناسی توسط اتین دوگروف^۴ بلژیکی از پیشگامان تئوری «از قوه به فعل جنایی و شخصیت بزهکار» و در نهایت پیناتل^۵ (۱۹۶۳) با نظریه

«شخصیت بزهکار» نقش اختلالات روانی در بزهکاری را تقویت نمود. محققان علوم روانشناسی و روانپزشکی دیگر مجرم را یک دیوانه یا دچار عارضه روانی جبری ندانسته، بلکه جرم را نتیجه عدم تعادل شخصیت فرد که از واکنش متقابل عوامل روانی و زیست‌شناختی ناشی می‌شود، تلقی می‌نمایند (نجفی توانا، ۱۴۰۰). بنابراین، رشته جرم‌شناسی^۶ به مطالعه پدیده‌هایی مانند روابط با همسالان کژکار و منحرف، دسترسی محدود به فرصت‌های آموزشی، و بیکاری می‌پردازد که به رفتار مجرمانه و الگوهای تکرار جرم کمک می‌کنند (وار^۷، ۲۰۰۲؛ آلمر^۸، ۲۰۰۱؛ بار، هریس، فیشر، و آرمسترانگ^۹، ۲۰۱۰). رفتار مجرمانه یک مشکل اجتماعی فراگیر، پایدار و پرهزینه است و طیف گسترده‌ای از رفتارها از سرقت تا قتل درجه یک را در بر می‌گیرد (ماتسون^{۱۰}، ۲۰۱۰). پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که محدودیت‌های اساسی در زمینه توجه انتخابی و توانایی‌های تصمیم‌گیری در تمام عرصه‌های زندگی آدمی وجود دارد (گیلویچ^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۲). از آنجا که نمی‌توانیم تمام محرک‌هایی زندگی روزمره را پردازش کنیم، با به کارگیری میانبرهای ذهنی یا قوانین سرانگشتی با دنیای پیچیده‌مان تعامل برقرار می‌کنیم (میتراکو و کوپر^{۱۲}، ۲۰۲۲). هرچند که این سوگیری‌های ذهنی می‌تواند در زمینه تصمیم‌گیری سریع با تلاش شناختی اندک به ما خدمت کند، اما دقت‌نظر و ارزشیابی عادلانه ما را مختل می‌سازد (میتراکو و کوپر، ۲۰۲۲). سوگیری شناختی^{۱۳} به انواع کژکاری شناختی سهوی اشاره دارد که می‌تواند ادراک، حافظه، استدلال و رفتار ما را تحت تأثیر قرار دهد و نقش مهمی در اختلالات هیجانی بازی می‌کند (ماگ، میلر و برادلی^{۱۴}، ۲۰۰۰؛ کلارک و مک مانوس^{۱۵}، ۲۰۰۲). سوگیری‌های شناختی شامل پدیده‌هایی مانند سوگیری تأیید^{۱۶}، لنگر انداختن^{۱۷}، مشاهده‌گری^{۱۸}، خطای در دسترس بودن^{۱۹}، نژادی^{۲۰} و غیره است (نیکرسون^{۲۱}،

6. Criminology

7. Warr

8. Ulmer

9. Barr, Harris, Fisher, & Armstrong

10. Matson

11. Gilovich

12. Meterko & Cooper

13. Cognitive Bias

14. Mogg, Millar & Bradley

15. Clark & McManus

16. Confirmation Bias

17. Anchoring

18. Observation

19. Availability Error

20. Racial

1. Bruinsma

2. Freud

3. John Dollard

4. Etienne Dogrov

5. Pinatel

فرد از این که تا چه حد الگوی تعاملات یا روابط اجتماعی برای وی سودمند است، تلقی می‌کنند (رستگار خالد، ۱۳۸۴؛ شریبتان، ۱۳۹۱). زمانی که جوامع، شهرها، محله‌ها، شبکه‌های اجتماعی، و خانواده‌ها بتوانند امکانات لازم برای زندگی مطابق با سبک زندگی مبتنی بر همزیستی را در اختیار افراد قرار دهند رفتار مجرمانه کاهش می‌یابد و احتمال درگیر شدن در فعالیت‌های مجرمانه را کاهش می‌دهد (ماکاریوس و لیولزبرگر^{۱۸}، ۲۰۱۲). هر چند که یافته‌های علمی نشان می‌دهند مداخلات بالینی در کاهش رفتارهای مجرمانه موثر بوده است، نرخ بالای ارتکاب جرم حاکی از آن است که تلاش علمی بیشتری در این زمینه مورد نیاز است (مک‌گوایر^{۱۹}، ۲۰۰۴). از آنجا که رفتار مجرمانه و گرایش‌های ضداجتماعی در برابر تغییر مقاوم هستند، درک مکانیسم‌های زیستی-روانی-اجتماعی که زیربنای این مشکلات می‌باشند ممکن است مداخله و فرایند پیشگیری را تسهیل نماید و به جرم‌شناسان در درک بهتر و پیش‌بینی رفتار مجرمانه کمک کند (قماش، ۱۳۹۳؛ بارکان^{۲۰}، ۲۰۰۹؛ هس، مولونی و چمبلیس^{۲۱}، ۲۰۱۲). از سوی دیگر، رفتارهای مجرمانه، یک مسئله عمده سلامت عمومی است و افزایش دانش در مورد پایه‌های روانی-اجتماعی آن، برای ایجاد و پیاده‌سازی راهبردهای درمانی و نوین ضروری است (شارون^{۲۲}، ۲۰۱۱). بنابراین، پژوهش حاضر به عنوان یک مطالعه مبتنی بر الگوی همبستگی، با هدف تعیین رابطه بین سوگیری‌های شناختی، بدتنظیمی هیجان و حمایت اجتماعی با رفتار مجرمانه در نوجوانان ایرانی انجام شد.

روش پژوهش

روش پژوهش مطالعه حاضر از نوع توصیفی-همبستگی و مقطعی بود که در سال ۱۴۰۲ انجام شد. جامعه پژوهش شامل تمامی افرادی بود که به عنوان بزهکار در کانون اصلاح و تربیت تهران تحت مراقبت و حمایت بودند. نمونه پژوهش شامل ۱۲۰ نفر بود که به شیوه در دسترس در داخل زندان انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش شامل: (۱) دامنه سنی بین ۱۲ تا ۱۹ سال، (۲) دریافت حکم قضایی از قاضی دادسرا، (۳) تمایل آگاهانه به شرکت در مطالعه، و (۴)

۱۹۹۸؛ گرینوالد^۱ و همکاران، ۱۹۹۸؛ استاتس^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). سوگیری پردازش^۳، بیشتر در سه حوزه شناختی مورد مطالعه قرار گرفته است: توجه (توجه انتخابی به محرک‌های مرتبط با تهدید همزمان با ارائه محرک‌های خنثی)، تفسیر (تمایل به تفسیر نمودن محرک‌ها و به شیوه‌ای تهدیدآمیز یا منفی) و حافظه (تمایل به بازیابی اطلاعات غالباً منفی یا ناخوشایند به جای مثبت یا خنثی) (متیوز و مک‌لئود^۴، ۲۰۰۵؛ پکهام، مک‌هیو و اُتو^۵، ۲۰۱۰؛ واتکینز، بینز و رید^۶، ۲۰۰۹؛ کوپر و میترکو^۷، ۲۰۱۹). یک عامل پیش‌بینی‌کننده دیگر برای رفتار مجرمانه، بدتنظیمی هیجان^۸ می‌باشد که عبارت است از ناتوانی برای آگاهی، تحمل، تعدیل در صورت لزوم و ابراز مناسب هیجان (گراتز و روئمر^۹، ۲۰۰۴). تعداد قابل توجهی از صفات ضداجتماعی، با اختلالات شدید در مدارهای اجتماعی-هیجانی همبسته هستند که با قضاوت‌ها و تصمیم‌گیری اخلاقی همپوشانی دارند (راین و یانگ^{۱۰}، ۲۰۰۶). به عبارت دیگر، رفتار مجرمانه نتیجه استدلال انعطاف‌ناپذیر و محاسباتی نیست، بلکه عمدتاً از ناهنجاری‌های موجود در فرآیندهای هیجانی مسئول قضاوت و رفتار اخلاقی ناشی می‌شوند (کالن و ویکاکس^{۱۱}، ۲۰۱۵). یافته‌های اخیر نشان داده‌اند که دشواری در تنظیم هیجان یا بدتنظیمی هیجان موجب می‌شود افراد با شدت بیشتری تکانشگری نموده و به پیامد رفتارهای مجرمانه‌شان فکر نکنند (رابرتون، دافرن و باکس^{۱۲}، ۲۰۱۲؛ هلمسن، کاکلین و پیترمن^{۱۳}، ۲۰۱۲؛ هایتی، سالیوان، مک‌دونالد، فارل^{۱۴}، ۲۰۱۹؛ کولی، رایتشل، فرازر، بلاسوم^{۱۵}، ۲۰۱۹). متغیر دیگری که با رفتار مجرمانه گره خورده است، حمایت اجتماعی^{۱۶} می‌باشد. شافر، کوین و لازاروس^{۱۷} (۱۹۸۱) با تأکید بر ادراکات ذهنی فرد، حمایت اجتماعی را معادل ارزیابی‌های

21. Nickerson
1. Greenwald
2. Staats
3. Processing Bias
4. Mathews & MacLeod
5. Peckham, McHugh & Otto
6. Watkins, Baeyens & Read
7. Cooper & Meterko
8. Emotion Dysregulation
9. Gratz & Roemer
10. Raine & Yang
11. Cullen & Wilcox
12. Robertson, Daffern & Bucks
13. Helmsen, Koglin & Petermann
14. Hitti, Sullivan, McDonald & Farrell
15. Cooley, Ritschel, Frazer & Blossom
16. Social Support
17. Schaefer, Coyne & Lazarus

18. Makarios & Livelsberger
19. McGuire
20. Barkan
21. Hass, Moloney & Chambliss
22. Sharon

توانایی پاسخگویی به پرسشنامه‌های پژوهش بودند. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه‌های فهرست رفتار مجرمانه، حمایت اجتماعی، دشواری در تنظیم هیجان و سوگیری‌های شناختی استفاده نمودیم.

۱) چک‌لیست رفتار مجرمانه^۱: این فهرست به

منظور بررسی میزان وقوع رفتارهای مجرمانه زندانیان توسط شریفی‌نیا (۱۳۸۹) تدوین شده است و مشتمل بر جامع‌ترین و فراوان‌ترین رفتارهای بزهکارانه و هنجارشکنانه می‌باشد که در پنج گروه رفتاری خلاصه گردیده است: ۱) پرخاشگری؛ ۲) سرپیچی از قوانین؛ ۳) نگهداری و سوءمصرف مواد؛ ۴) خودآزاری و خودزنی؛ ۵) آشوب‌گری و تخریب اموال. روایی فهرست رفتار مجرمانه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ گزارش شده است که از نظر آماری قابل قبول است (شریفی‌نیا، ۱۳۸۹). این چک‌لیست پنج مولفه‌ای توسط یک شخص ارزیاب که آموزش‌های لازم را کسب نموده و آزمودنی‌ها را تحت نظارت دارد تکمیل می‌گردد، سپس فراوانی رفتار مجرمانه را برای هر یک از مولفه‌ها جمع می‌شود. چنانچه رفتار مجرمانه در هر مولفه‌ای رخ بدهد نمره یک به آن تعلق می‌گیرد در صورت عدم وقوع نمره صفر به آن مولفه داده می‌شود. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای محاسبه شده برای این پرسشنامه ۰/۷۷ بدست آمده است که به لحاظ آماری مورد تایید می‌باشد.

۲) پرسشنامه ارزیابی حمایت اجتماعی^۲: این

پرسشنامه توسط واکس، فیلیس، هالی، تامپسون، ویلیامز و استوارت^۳ در سال (۱۹۸۶) بر مبنای تعریف کوب^۴ از حمایت اجتماعی تدوین شده است. بنا به تعریف کوب، حمایت اجتماعی به میزان برخورداری از محبت، مساعدت و توجه اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد اشاره دارد. این پرسشنامه دارای ۲۳ ماده و ۴ شیوه درجه‌بندی به شکل موافق، موافق، مخالف و بسیار مخالف است (طاهری، ۱۳۸۹). این آزمون در مطالعه ابراهیمی قوام (۱۳۷۱) بر روی ۱۰۰ دانشجو و ۲۰۰ دانش‌آموز اجرا شد. پایایی آزمون در نمونه دانشجویی در کل مقیاس ۰/۹۰ و در نمونه دانش‌آموزی ۰/۷۰ و در آزمون مجدد در دانش‌آموزان پس از شش هفته ۰/۸۱ بود. شهبخش (۱۳۸۹) ضرایب پایایی درونی این آزمون را در یک گروه ۳۰۰ نفری از دانشجویان دانشگاه علامه

طباطبایی ۰/۶۶ محاسبه کرد. در پژوهش خباز، بهجتی و ناصری (۱۳۹۰) ضریب آلفای محاسبه شده برای این پرسشنامه ۰/۷۴ گزارش شده است. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای محاسبه شده برای این پرسشنامه ۰/۸۱ بدست آمده است که به لحاظ آماری مورد تایید می‌باشد.

۳) مقیاس دشواری در تنظیم هیجان^۵: این

پرسشنامه توسط گراتز و رومر^۶ (۲۰۰۴) ساخته شده است و دارای ۳۶ سوال است که ۶ خرده مقیاس شامل عدم پذیرش پاسخ‌های هیجانی، دشواری در انجام رفتار هدفمند، دشواری در کنترل تکانه، فقدان آگاهی هیجانی، فقدان وضوح هیجانی و دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجان را می‌سنجد. هر یک از سوالات این مقیاس بر روی یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از ۱ (تقریباً هرگز) تا ۵ (تقریباً همیشه) نمره‌گذاری می‌شوند و سوالات ۳۴، ۲۴، ۲۲، ۲۰، ۱۷، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۲، ۱ دارای نمره گذاری معکوس می‌باشند. نمرات بالاتر بر روی این مقیاس نشان‌دهنده دشواری بیشتر در نظم‌بخشی هیجان است. گراتز و رومر (۲۰۰۴) ضریب آلفای کرونباخ و پایایی بازآزمایی پرسشنامه را به ترتیب ۰/۹۳ و ۰/۸۸ بدست آوردند. اعتبار نسخه فارسی مقیاس دشواری تنظیم هیجان با استفاده روش همسانی درونی و با بهره‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده است. ضرایب اعتبار برای هر یک از عامل‌های عدم‌پذیرش پاسخ‌های هیجانی، دشواری در انجام رفتارهای هدفمند، دشواری کنترل تکانه، فقدان آگاهی هیجانی، دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجان و فقدان وضوح هیجانی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۶۶، ۰/۶۸، ۰/۷۴، ۰/۷۵، و ۰/۶۳ گزارش شده است (کرمانی مامازندی و طالع پسند، ۱۳۹۶). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای محاسبه شده برای این پرسشنامه ۰/۸۴ بدست آمده است که به لحاظ آماری مورد تایید می‌باشد.

۴) مقیاس ارزیابی سوگیری‌های شناختی

داووس^۷: ابزاری ۴۲ ماده ای است که توسط وندر گاک^۸ و همکاران (۲۰۱۳) ساخته شده است. این مقیاس از ۱) چهار خرده مقیاس که سوگیری‌های شناختی مرتبط با روان‌پریشی (استنتاج‌های زود هنگام، سوگیری غیرمنعطف باورها، توجه به تهدید، و سوگیری‌های اسناد بیرونی) را اندازه‌گیری می‌کنند،

5. Difficulty in Emotion Regulation Scale (DERS)

6. Gratz & Roemer

7. Davos Assessment of the Cognitive Biases Scale (DACOBS)

8. Van Der Gaag

1. Criminal Behavior Checklist (CBC)

2. Social Support Appraisal (SSA)

3. Vaux, Phillips, Holley, Thompson, Williams & Stewart

4. Cobb

۲) دو خرده مقیاس که شناخت‌واره‌های اجتماعی (مشکلات شناختی و مشکلات روانی) را اندازه‌گیری می‌کنند، و ۳) یک خرده مقیاس راهبرد مقابله‌ای رفتاری (رفتارهای ایمن)، تشکیل شده است. اعتبار پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برای مقیاس‌های چهارگانه در دامنه ۰.۶۴ تا ۰.۹۰ قرار داشته است (وندراگ و همکاران، ۲۰۱۳). در پژوهش نبی‌زاده اصل، آهی، شهابی‌زاده و منصوری (۱۳۹۹) ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه و خرده مقیاس‌های آن از ۰.۷۴ تا ۰.۸۸ بوده است که به لحاظ آماری مورد تایید است. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای محاسبه شده برای این پرسشنامه ۰.۷۹ بدست آمده است که به لحاظ آماری مورد تایید می‌باشد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از روش‌های آماری درصد، فراوانی، میانگین، انحراف معیار، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با بهره‌گیری از نرم‌افزار آماری SPSS-24 استفاده شد.

یافته‌ها

بر مبنای اطلاعات جمعیت‌شناختی میانگین و انحراف استاندارد سن افراد شرکت‌کننده در این پژوهش به ترتیب ۱۴.۸۹ و ۱.۵۷ بود. همچنین از لحاظ جنسیت (۱۱۷ نفر پسر و ۳ نفر دختر) و از منظر مقطع تحصیلی (۱۳ نفر ابتدایی، ۷۳ نفر راهنمایی، و ۳۴ نفر دبیرستانی) بودند. جدول شماره (۱) شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهند. همانطور که در جدول قابل مشاهده است میانگین و انحراف معیار سوگیری‌های شناختی برابر با (SD=۱۰.۵۵، M=۱۹۷.۹۸)، بدتنظیمی هیجان (SD=۵.۹۸، M=۱۱۵.۴۲)، حمایت اجتماعی (SD=۴.۳۶، M=۵۱.۸۰)، و رفتار مجرمانه

(SD=۳.۸۲، M=۲۷.۹۰) است. پیش از تحلیل داده‌ها مفروضه‌های نرمال بودن داده‌ها، خطی بودن رابطه، یکسانی پراکندگی حول خط رگرسیون، استقلال خطاها و عدم هم‌خطی بررسی شدند. شاخص‌های کجی و کشیدگی برای بررسی مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت و مقادیر بدست آمده حاکی از برقراری مفروضه نرمال بودن داده‌هاست. برای تعیین مفروضه خطی بودن و یکسانی پراکندگی حول خط رگرسیون از نمودار پراکنش استفاده شد که این نمودارها حاکی از برقراری این مفروضه‌ها بود. برای تعیین استقلال خطاها از شاخص دوربین - واتسون استفاده شد که چون مقدار آن بین ۱.۵ تا ۲.۵ بود نسبت به برقراری این مفروضه نیز اطمینان حاصل شد (DW=۱.۱۴۷؛ $P < ۰.۰۰۱$). برای بررسی مفروضه عدم هم‌خطی از آماره‌های عامل تورم واریانس و شاخص تحمل استفاده شد و با توجه به اینکه هیچ یک از مقادیر مربوط به شاخص تحمل کمتر از ۰.۰۱ و هیچ یک از مقادیر مربوط به عامل تورم واریانس (IF) بیشتر از ۱۰ نیست، می‌توان نسبت به مفروضه عدم هم‌خطی نیز اطمینان حاصل کرد.

براساس یافته‌های جدول (۲)، بین سوگیری‌های شناختی و بدتنظیمی هیجان با رفتار مجرمانه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این نشان می‌دهد با افزایش سوگیری‌های شناختی ($r = ۰.۸۳۷$ ، $P < ۰.۰۵$) و بدتنظیمی هیجان ($r = ۰.۳۸۰$ ، $P < ۰.۰۵$) بروز رفتار مجرمانه در نوجوانان نیز افزایش می‌یابد؛ اما بین حمایت اجتماعی و رفتار مجرمانه رابطه منفی و معناداری وجود دارد و بیانگر آن است که با افزایش حمایت اجتماعی در محیط زندگی وقوع رفتار مجرمانه نوجوانان نیز به همان میزان کاهش می‌یابد ($r = -۰.۳۶۳$ ، $P < ۰.۰۵$).

جدول ۱. آماره توصیفی سوگیری‌های شناختی، بدتنظیمی هیجانی، حمایت اجتماعی و رفتار مجرمانه در میان آزمودنی‌ها

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
رفتار مجرمانه	۲۷.۹۰	۳.۸۲	-۰.۱۹۰	۰.۷۰۲
پرخاشگری و درگیری	۱۱.۴۰	۲.۳۰	-۰.۳۶۳	۰.۵۸۳
سرپیچی از قوانین و مقررات	۸.۸۹	۲.۷۰	۰.۱۴۹	۰.۰۴۴
نگهداری و سوء مصرف مواد	۲.۶۷	۱.۶۶	۱.۰۹۵	۱.۱۱۸
خودآزاری / خودزنی	۲.۸۳	۱.۲۷	۰.۶۰۲	-۰.۱۸۷
آشوب‌گری و تخریب اموال	۲.۱۱	۱.۳۳	۰.۸۰۱	۰.۵۲۸
سوگیری‌های شناختی	۱۹۷.۹۸	۱۰.۵۵	۰.۰۱۰	۰.۰۷۶
رفتار ایمنی	۲۷.۹۲	۳.۵۸	۰.۱۲۵	-۰.۴۷۳
مشکلات شناخت اجتماعی	۲۸.۵۱	۳.۵۷	۰.۰۸۷	-۰.۲۳۲

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
سوگیری نتیجه‌گیری سریع	۲۸.۱۴	۳.۵۸	۰.۲۰۰	-۰.۱۴۲
سوگیری انعطاف‌ناپذیری باورها	۲۸.۳۶	۲.۸۶	۰.۵۱۶	-۰.۸۹۵
توجه به سوگیری تهدید	۲۸.۱۲	۳.۰۹	-۰.۰۸۴	-۰.۰۶۵
سوگیری اسناد بیرونی	۲۸.۰۱	۳.۵۷	۰.۲۳۶	-۰.۰۲۸
مشکل شناختی ذهنی	۲۸.۹۲	۲.۸۳	-۰.۰۶۵	-۰.۱۴۸
بدتنظیمی هیجان	۱۱۵.۴۲	۵.۹۸	۰.۱۶۷	-۰.۰۵۷
عدم پذیرش هیجانات منفی	۲۰.۶۵	۲.۶۵	-۰.۰۶۵	-۰.۰۳۱
مشکلات درگیر شدن در رفتارهای هدفمند	۱۸.۴۷	۲.۰۴	-۰.۲۳۲	-۰.۶۳۷
مشکلات کنترل رفتارهای تکانشی	۱۹.۵۰	۲.۳۷	-۰.۷۰۱	-۰.۴۲۹
فقدان آگاهی هیجانی	۲۱.۲۳	۳.۴۸	۰.۶۲۵	-۰.۱۸۹
دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجانی اثربخش	۱۹.۶۳	۲.۶۷	۰.۴۱۲	-۰.۴۷۳
فقدان شفافیت هیجانی	۱۵.۹۴	۲.۲۰	-۰.۰۲۵	-۰.۳۷۸
حمایت اجتماعی	۵۱.۸۰	۴.۳۶	۰.۰۴۴	-۰.۵۳۵
خانواده	۱۸.۲۴	۲.۵۳	۰.۰۵۷	-۰.۴۲۰
دوستان	۱۵.۶۸	۲.۲۱	۰.۴۳۳	-۰.۸۷۵
دیگران	۱۷.۸۸	۲.۳۰	۰.۳۵۳	-۱.۰۰۱

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)
رفتار مجرمانه	۱	۰.۸۳۷	۰.۳۸۰	-۰.۳۶۳
سوگیری‌های شناختی	۰.۸۳۷	۱	۰.۳۰۰	-۰.۳۵۵
بدتنظیمی هیجان	۳۸۰.۰۰	۰.۳۰۰	۱	-۰.۰۱۹
حمایت اجتماعی	-۰.۳۶۳	-۰.۳۵۵	-۰.۰۱۹	۱

جدول ۳. تحلیل رگرسیون چندگانه مولفه‌های سوگیری‌های شناختی، بدتنظیمی هیجان، حمایت اجتماعی جهت پیش‌بینی رفتار مجرمانه

متغیرها	مولفه‌ها	B	ضریب بتا	آماره T	معناداری	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره F	ضریب تحمل	عامل تورم واریانس
رفتار ایمنی		۰.۵۲۱	۰.۴۸۸	۶.۵۸۰	۰.۰۰۱			۰.۲۲۲	۴.۵۰۶
مشکلات شناخت اجتماعی		۰.۱۵۳	۰.۱۴۳	۳.۷۵۱	۰.۰۰۱			۰.۸۳۹	۱.۱۹۲
سوگیری نتیجه‌گیری سریع		۰.۳۰۷	۰.۲۸۸	۳.۳۶۵	۰.۰۰۱			۰.۱۶۷	۵.۹۸۲
سوگیری انعطاف‌ناپذیری باورها	سوگیری‌های شناختی	۰.۱۹۹	۰.۱۴۹	۳.۹۴۴	۰.۰۰۱	۰.۷۸۹	۶۴.۴۷۲	۰.۸۵۳	۱.۱۷۲
توجه به سوگیری تهدید		۰.۰۹۳	۰.۰۷۵	۱.۹۸۲	۰.۰۵۰			۰.۸۴۳	۱.۱۸۷
سوگیری اسناد بیرونی		۰.۱۷۸	۰.۱۶۷	۳.۱۶۴	۰.۰۰۱			۰.۴۳۹	۲.۲۷۷
مشکل شناختی ذهنی		۰.۱۷۳	۰.۱۲۸	۳.۳۷۶	۰.۰۰۲			۰.۸۴۵	۱.۱۸۴
عدم پذیرش هیجانات منفی	بدتنظیمی هیجان	۰.۱۰۹	۰.۰۷۶	۲.۷۰۸	۰.۰۴۱	۰.۱۲۸	۳.۹۰۷	۰.۹۱۴	۱.۰۹۴
درگیر شدن در رفتارهای هدفمند		۰.۱۸۶	۰.۱۰۰	۲.۲۰۰	۰.۰۰۸			۰.۹۰۶	۱.۱۰۴
کنترل رفتارهای		۰.۱۳۴	۰.۰۸۴	۲.۱۰۶	۰.۰۲۹			۰.۸۶۱	۱.۱۶۱

متغیرها	مولفه‌ها	B	ضریب بتا	آماره T	معناداری	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره F	ضریب تحمل	عامل تورم واریانس
تکانشی فقدان آگاهی هیجانی		۰.۱۱۰	۰.۰۹۹	۲.۲۱۱	۰.۰۰۷			۰.۹۲۸	۱.۰۷۷
	دسترسی محدود به راهبردها	۰.۱۱۸	۰.۰۸۲	۲.۵۴۸	۰.۰۴۹			۰.۷۱۵	۱.۳۹۸
	فقدان شفافیت هیجانی	۰.۱۴۹	۰.۰۸۶	۲.۵۳۶	۰.۰۳۰			۰.۸۰۶	۱.۲۴۱
حمایت اجتماعی	خانواده	-۰.۲۰۳	-۰.۱۳۵	-۳.۳۶۴	۰.۰۰۱			۰.۷۶۴	۱.۳۰۹
	دوستان	-۰.۲۸۰	-۰.۱۶۲	-۴.۳۴۶	۰.۰۰۱	۰.۱۲۶	۶.۶۹۵	۰.۸۷۸	۱.۱۳۹
	دیگران	-۰.۱۸۰	-۰.۱۰۹	-۲.۷۵۴	۰.۰۰۷			۰.۷۸۴	۱.۲۷۵

همکاران (۲۰۱۷)، جانوف بولمن، تیمکو و کارلی^۲ (۱۹۸۵)، کوان^۳ و همکاران (۲۰۲۲)، نبی‌زاده اصل و همکاران (۱۳۹۹)، گاودا^۴ و همکاران (۲۰۱۸)، میترکو و کوپر^۵ (۲۰۲۲)، تیساک و گلداستاین^۶ (۲۰۲۳) مطابقت دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که همه انسان‌ها در تمام ابعاد زندگی آگاهانه و ناخودآگاه دائماً در حال فکر، تصمیم‌گیری و قضاوت هستند و بسیاری از آن‌ها ممکن است حتی به عواقب رفتار خود فکر نکنند. بسیاری از افراد هنگام تصمیم‌گیری فردی یا گروهی درگیر سوگیری‌های شناختی می‌شوند و قوانین منطق و احتمالات را زیر پا می‌گذارند. این سوگیری‌ها باعث می‌شود افراد استدلال‌ها، قضاوت‌ها و تصمیم‌های خود را صحیح بدانند اما دیدگاه‌های دیگران را مغرضانه و غیرمنطقی تلقی کنند. از آنجایی که سوگیری‌های شناختی کیفیت اطلاعات و تفسیر فرد از واقعیت را تغییر می‌دهند، در رسیدن به اهداف و آرمان‌های خود ناکام می‌مانند و برای جبران یا انتقام گرفتن از دیگران، دست به رفتارهای مجرمانه می‌زنند تا حس موفقیت را از این طریق تجربه کنند. افراد دارای سوگیری‌های شناختی، توجه انتخابی بیشتری به اطلاعات منفی دارند و بدون توجه به دیدگاه‌های مخالف، به سرعت بر اساس شواهد اندک و در دسترس نتیجه‌گیری می‌کنند و در تعامل با دیگران دست به رفتار تکانشی می‌زنند. همچنین، عدم توجه به عواقب قانونی آن در کوتاه‌مدت و بلندمدت باعث می‌شود افراد در بسیاری از جنبه‌های زندگی مانند ادامه تحصیل و ورود به دانشگاه، یافتن شغل مناسب، گرفتن

با توجه به یافته‌های جدول (۳) مولفه‌های سوگیری شناختی، بدتنظیمی هیجان و حمایت اجتماعی بطور معناداری می‌توانند رفتار مجرمانه را پیش‌بینی نمایند. میزان ضریب تعیین تعدیل شده حاکی از آن است که مجموع مولفه‌های هر یک از متغیرهای سوگیری‌های شناختی، بدتنظیمی هیجان و حمایت اجتماعی به ترتیب ۷۸.۹، ۱۲.۸ و ۱۲.۶ درصد رفتار مجرمانه نوجوانان را پیش‌بینی می‌کنند. براساس نتایج مدل رگرسیون، هر سه متغیر اصلی پژوهش به صورت ترکیبی می‌توانند ۷۱.۹ درصد رفتار مجرمانه نوجوانان را پیش‌بینی نمایند ($F = ۱۰۲.۶$ ، $P < ۰.۰۵$). از بین مولفه‌های سوگیری شناختی، "رفتار ایمنی" بیشترین و "توجه به سوگیری تهدید" کمترین توان پیش‌بینی رفتار مجرمانه را دارند. همچنین، از بین مولفه‌های بدتنظیمی هیجان، "درگیر شدن در رفتارهای هدفمند" بیشترین و "عدم پذیرش هیجانات منفی" کمترین توان پیش‌بینی رفتار مجرمانه را دارند. علاوه بر این، از بین مولفه‌های حمایت اجتماعی، "دوستان" بیشترین و "دیگران" کمترین توان پیش‌بینی رفتار مجرمانه را دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

مطابق با یافته‌های مندرج در جداول (۲) و (۳)، بین سوگیری‌های شناختی و رفتار مجرمانه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($r = ۰.۸۳۷$ ، $P < ۰.۰۵$). به عبارت دیگر، سوگیری‌های شناختی به طور مثبت و معناداری وقوع رفتار مجرمانه در نوجوانان را پیش‌بینی می‌کنند ($r = ۰.۷۸۹$ ، $P < ۰.۰۰۱$). این یافته با نتایج پژوهش چارمن^۱ و

2. Janoff-Bulman, Timko, & Carli
3. Quan
4. Gawęda
5. Meterko & Cooper
6. Tisak & Goldstein

1. Charman

رفتار مجرمانه را در این گروه کاهش داده و به آن‌ها کمک کند تا با کنترل هیجانات و استفاده از ظرفیت‌های شناختی، زندگی منظم و عاری از رفتار مجرمانه را تشکیل دهند.

یافته‌های پایانی مندرج در جدول (۲) و (۳) نشان می‌دهند بین حمایت اجتماعی و رفتار مجرمانه رابطه منفی و معناداری وجود دارد ($r = -0.363$, $P < 0.05$). به عبارت دیگر، حمایت اجتماعی به طور منفی و معناداری وقوع رفتار مجرمانه در نوجوانان را پیش‌بینی می‌کند ($R^2 = 0.136$, $P < 0.001$). این یافته با نتایج مطالعات کالن^{۱۲} (۱۹۹۴)، کالوین، کالن و واندر^{۱۳} (۲۰۰۲)، اسکارپا و هادن^{۱۴} (۲۰۰۶)، دایان و الیزابت^{۱۵} (۲۰۰۷)، هیگینز و بوید^{۱۶} (۲۰۰۸)، ورمایار^{۱۷} (۱۳۸۷)، غزاریان و روشه^{۱۸} (۲۰۱۰)، متیو و لیولزبرگر^{۱۹} (۲۰۱۲)، دلپسند، عیار، خانی و محمدی (۱۳۹۱) مطابقت دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که شکست در فرآیند جذب اجتماعی شدن می‌تواند نوجوانان را دچار یأس و گسست اجتماعی کند به طوری که هر یک از اعضای جامعه را رقیب یا دشمن می‌بینند. این دیدگاه بدبینانه ناشی از سرخوردگی باعث می‌شود که نوجوانان با زیر پا گذاشتن قوانین اجتماعی به هر طریق ممکن به دیگران آسیب برسانند و روان‌رنجوری خویش را تسکین دهند، در حالی که حمایت اجتماعی به واسطه افزایش آگاهی از پیامدهای اعمال مجرمانه، تقویت نفس، تحکیم تعلقات اجتماعی، فعال‌سازی عاملیت انسانی، تعالی احساس شایستگی، بهبود عزت نفس و کاهش فشارهای روانی می‌تواند مانعی در زمینه پیشگیری از ارتکاب جرم باشد. حمایت اجتماعی با ایجاد فرصت‌های مناسب برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و با تبیین نظرات شخصی، باعث می‌شود افراد عوامل زمینه‌ساز نارسایی‌ها و آسیب‌های اجتماعی را شناسایی کرده و گام‌های اساسی در جهت رفع آن‌ها بردارند. علاوه بر این، از آنجایی که نوجوانی دوران بسیار حساس و مهمی برای هویت‌یابی است، اگر خانواده‌ها، گروه دوستان و انجمن‌های علمی بدون قید و شرط حضور نوجوانان را در جلسات خود بپذیرند و تجربیات شخصی خود را با آن‌ها در میان بگذارند، فرصت ابراز وجود را برای آن‌ها فراهم کنند و قضاوت‌های مغرضانه دست

گواهینامه رانندگی، پذیرش اجتماعی، ازدواج و ... با چالش‌هایی مواجه شوند. این مشکلات ثانویه باعث تکرار و تثبیت رفتار مجرمانه در شخص می‌گردد و در نتیجه جامعه را ناامن می‌سازد. بنابراین، برای اصلاح و بازگرداندن این افراد به جامعه، باید در زمینه‌های بازسازی شخصیت، آگاهی از افکار غیرمنطقی و نحوه تعدیل آن‌ها، بینش یافتن در مورد پیامدهای رفتاری و شناخت اجتماعی با آن‌ها برخورد حرفه‌ای صورت گیرد تا چرخه جرم و رفتار مجرمانه متوقف شود.

همچنین، یافته‌های بدست آمده در جدول (۲) و (۳) بیانگر آن است که بین بدتنظیمی هیجان و رفتار مجرمانه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($r = 0.380$, $P < 0.05$). به عبارت دیگر، بدتنظیمی هیجان به طور مستقیم و معناداری وقوع رفتار مجرمانه در نوجوانان را پیش‌بینی می‌کند ($R^2 = 0.148$, $P < 0.001$). این یافته با نتایج مطالعات رابرتون، دافرن و باکس^۱ (۲۰۱۲)، اسکات، استپ و پیلکونیس^۲ (۲۰۱۴)، فاکس، هونگ و سینها^۳ (۲۰۱۴)، ویس، سالیوان و تول^۴ (۲۰۱۵)، کینگ و مروگ^۵ (۲۰۱۶)، دوناو، گورانسون، مک کلور و ون مال^۶ (۲۰۱۴)، کمپ^۷ و همکاران^۸ (۲۰۱۷)، گاروفالو، ولوتی و زواتینی^۹ (۲۰۱۸)، کولی، ریچل، فریزر و بلوسوم^{۱۰} (۲۰۱۹)، هیتی، سالیوان، مک‌دونالد، فارل^{۱۱} (۲۰۱۹)، آلبربری^{۱۱} و همکاران^{۱۱} (۲۰۲۱) مطابقت دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که تکیه بر قضاوت‌های ضعیف، تصمیم‌گیری بدون آینده‌نگری و انتخاب راهبردهای تنظیم غیرانطباقی هیجان، نوجوانان را در اعمال مجرمانه و غیرقانونی مشارکت می‌دهد. همچنین برانگیختن محرک‌ها در بافت اجتماعی (خانه، مدرسه و محله) ممکن است در فرآیند تنظیم هیجان و مدیریت هیجان نوجوانان اختلال ایجاد کند و فرصت ارزیابی مجدد شناختی موقعیت را از آنان سلب نماید. با توجه به اینکه در بسیاری از موارد نوجوانان بزهکار با درک خطر مشکلی ندارند و رفتار مجرمانه آن‌ها ناشی از برانگیختگی هیجانی و ناتوانی در تنظیم آن است، بنابراین آموزش مهارت‌های تنظیم هیجان می‌تواند میزان

1. Robertson, Daffern & Bucks
2. Scott, Stepp & Pilkonis
3. Fox, Hong & Sinha
4. Weiss, Sullivan & Tull
5. King & Mrug
6. Donahue, Goranson, McClure & Van Male
7. Kemp
8. Garofalo, Velotti, & Zavattini
9. Cooley, Ritschel, Frazer & Blossom
10. Hitti, Sullivan, McDonald & Farrell
11. Albarbari

12. Cullen
13. Colvin, Cullen & Vander
14. Scarpa & Haden
15. Diane & Elizabeth
16. Higgins & Boyd
17. Ghazarian & Roche
18. Matthew & Livelsberger

این، محدود بودن پیشینه پژوهشی و عدم تمایل برخی از نوجوانان بزهکار به تکمیل پرسشنامه‌ها از جمله محدودیت‌های دیگر این پژوهش بود. پیشنهاد می‌گردد که مسئولین مراکز قضایی و سازمان زندان‌ها، مربیان آموزش و پرورش، روانپزشکان و روان‌درمانگران با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده در این پژوهش، عوامل شناختی-هیجانی-اجتماعی موثر بر رفتار مجرمانه را در کلاس‌های آموزش خانواده، به این طیف از افراد آسیب‌پذیر و والدین‌شان ارائه نمایند تا ضمن کاهش نرخ رفتارهای مجرمانه شاهد ارتقای سطح سلامت روانی جامعه باشیم.

یکپارچه با تأکید بر درمان یکپارچه توحیدی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

شهبخش، افشین. (۱۳۸۹). بررسی و مقایسه رابطه بین ابعاد کمال‌گرایی، حمایت اجتماعی با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان با سطوح بالا و پایین فرسودگی تحصیلی دانشگاه علامه طباطبائی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.

طاهری، فهیمه. (۱۳۸۹). بررسی رابطه حمایت اجتماعی و سبک‌های مقابله با تاب‌آوری در نوجوانان ساکن در کانون اصلاح و تربیت و نوجوانان عادی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

قماش، سعید. (۱۳۹۴). از جرم‌شناسی علت‌شناختی تا جرم‌شناسی شناختی. فصلنامه تحقیقات حقوقی، ۱۸(۷۰)، ۲۷۱-۲۴۷.

کرمانی مامازندی، زهرا؛ طالع پسند، سیوش. (۱۳۹۶). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس دشواری تنظیم هیجان در دانشجویان دانشگاه سمنان. آموزش و ارزشیابی، ۱۱(۴۲)، ۱۱۷-۱۴۲.

نبی‌زاده اصل، دورنا؛ آهی، قاسم؛ شهبابی‌زاده، فاطمه؛ و منصوری، احمد. (۱۳۹۹). نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان، سوگیری‌های شناختی و طرحواره‌های منفی در رابطه بین تجارب آسیب‌زای دوران کودکی و تجارب شبه سایکوتیک. مجله تحقیقات علوم رفتاری، ۱۸(۳)، ۳۳۵-۳۲۰.

نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۹). جرم‌شناسی. انتشارات بنیاد حقوقی میزان، چاپ پنجم، ویراست دوم. نجفی توانا، علی. (۱۴۰۰). جرم‌شناسی. انتشارات آوای حکمت،

بکشند قادر خواهند بود با ایجاد تعادل بین استقلال فردی و ارتباطات اجتماعی به راحتی احساس شایستگی را تجربه نموده و هویت موفقی به دست آورند. براین اساس، برخورداری از حمایت اجتماعی موجب خودکارآمدی تحصیلی در نوجوانان، بهبود درک آن‌ها از توانایی‌های خود، مواجهه مطلوب با موقعیت‌های چالش برانگیز زندگی و تعدیل گرایش آن‌ها به رفتار مجرمانه می‌شود.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر این است که صرفاً بر روی نوجوانان بزهکار در شهر تهران انجام شده و لازم است در تعمیم نتایج به نوجوانان سایر شهرها و مناطق با فرهنگ‌های متفاوت جانب احتیاط رعایت شود. علاوه بر

منابع

ابراهیمی‌قوام، صغری. (۱۳۷۱). بررسی اعتبار سه مفهوم منبع کنترل، عزت نفس و حمایت اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب.

جزایی، سید عباس؛ قائدی، امیر. (۱۴۰۰). جرم‌شناسی بالینی و جایگاه آن در حقوق کیفری ایران. فصلنامه علمی حقوق و فقه تربیت و کودک، ۲(۵)، ۱۱۳-۸۹. خباز، محمود؛ بهجتی، زهرا؛ ناصری، محمد. (۱۳۹۰). رابطه حمایت اجتماعی و سبک‌های مقابله با تاب‌آوری در پسران نوجوان. فصلنامه روانشناسی کاربردی، ۵(۴)، ۲۰-۱۰۸-۱۲۳.

دلپسند، کامل؛ ایار، علی؛ خانی، سعید؛ محمدی، پریخان. (۱۳۹۱). حمایت اجتماعی و جرم: مطالعه تطبیقی جوانان مجرم و عادی شهر ایلام. فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، ۱(۲)، ۸۹-۱۲۰. رستگار خالد، امیر. (۱۳۸۴). گسترش نقش زنان در جهت حمایت شغلی-خانوادگی. مجله جامعه‌شناسی ایران، ۶(۴)، ۱۶۵-۱۲۶.

شریفتیان، محمدحسن. (۱۳۹۱). تأملی بر پیوند معنایی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و میزان بهره‌مندی از سلامت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه پیام نور مشهد. فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، ۲(۵)، ۱۴۹-۱۷۴.

شریفی‌نیا، محمدحسین. (۱۳۸۹). الگوهای روان‌درمانی

خانواده و بزهکاری نوجوانان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد
جامعه‌شناسی، دانشگاه مازندران.

- Albarbari, H. S., Al-Awami, H. M., Bazroon, A. A., Aldibil, H. H., Alkhalifah, S. M., & Menezes, R. G. (2021). Criminal behavior and mental illness in the Arab world. *Journal of Forensic Sciences*, 66(6), 2092–2103.
- Barkan, S. (2009). *Criminology a sociological understanding*, Fourth Edition, Pearson Prentice Hall.
- Barr, S.J., Harris, L., Fisher, J.K., & Armstrong, A.H. (2010). Successful reentry: What differentiates successful and unsuccessful parolees? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54, 667-692.
- Bruinsma, G. (2014). History of Criminological Theories: Causes of Crime. In: Bruinsma, G., Weisburd, D. (eds) *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Springer, New York, NY. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5690-2_547
- Charman, S.D., Kavetski, M., & Mueller, D.H. (2017). Cognitive bias in the legal system: police officers evaluate ambiguous evidence in a belief-consistent manner. *J Appl Res Mem Cogn*, 6(2):193–202.
- Clark, D.M., & McManus, F. (2002). Information processing in social phobia. *Biological psychiatry*, 51(1): 92-100.
- Colvin, M., Cullen, F. T. & Vander, T. (2002), "Coercion, Social Support, And Crime: An Emerging Theoretical Consensus". *Criminology*, 1:123-150.
- Cooley, J.L., Ritschel, L.A., Frazer, A.L., & Blossom, J.B. (2019). The influence of internalizing symptoms and emotion dysregulation on the association between witnessed community violence and aggression among urban adolescents. *Child Psychiatry & Human Development*, 50 (6), 883-893.
- Cooper, G.S., & Meterko, V. (2019). Cognitive bias research in forensic science: a systematic review. *Forensic Sci Int*, 297:35–46.
- Cullen, F.T. (1994). Social Support as an Organizing Concept for Criminology: Presidential Address to the Academy of Criminal Justice Sciences. *Justice Quarterly*, 11: 527–59.
- Cullen, F.T., & Wilcox, P. (2015). *The Oxford Handbook of Criminological Theory*. The Oxford Handbook of Criminological Theory - Paperback - Francis T. Cullen, Pamela Wilcox - Oxford University Press (oup.com)
- Diane L. G., & Elizabeth, P. (2007), "Crime

چاپ دوم، ویراست دوم.

- ورمزیار، مهدی. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی
Victims: What Is the Role of Social Support? *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 15: 97-113.
- Donahue, J. J., Goranson, A. C., McClure, K. S., & Van Male, L. M. (2014). Emotion dysregulation, negative affect, and aggression: A moderated multiple mediator analysis. *Personality and Individual Differences*, 70, 23-28.
- Fox, H. C., Hong, K. A., & Sinha, R. (2014). Difficulties in emotion regulation and impulse control in recently abstinent alcoholics compared with social drinkers. *Addictive Behavior*, 33(2), 388-394.
- Garofalo, C., Velotti, P., & Zavattini, G. C. (2018). Emotion regulation and aggression: The incremental contribution of alexithymia, impulsivity, and emotion dysregulation facets. *Psychology of Violence*, 8 (4), 470.
- Gawęda, L., Pionke, R., Krezolek, M., Prochwicz, K., Kłosowska, J., Frydecka, D., Misiak, B., Kotowicz, K., Samochowiec, A., Mak, M., Bładzinski, P., Cechnicki, A., Nelson, B. (2018). Self-disturbances, cognitive biases, and insecure attachment as mechanisms of the relationship between traumatic life events and psychotic-like experiences in non-clinical adults- A path analysis. *Psychiatry Res*, 259: 571-8.
- Ghazarian, S.R., & Roche, K.M. (2010). Social Support and Low-Income, Urban Mothers: Longitudinal Associations with Adolescent Delinquency. *Journal of Youth Adolescence*, 39: 1097–108.
- Gilovich, T., Griffin, D.W., & Kahneman, D (Eds.). (2002). *Heuristics and biases: The psychology of intuitive judgment*. Cambridge, U.K.; New York: Cambridge University Press.
- Graz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41–54.
- Greenwald, A.G., McGhee, D.E., & Schwartz, J.L.K. (1998). Measuring individual differences in implicit cognition: the implicit association test. *J Pers Soc Psychol*, 74(6):1464–1480.
- Hass, A., Moloney, C., & Chambliss, W. (2016). *Criminology: Connecting Theory, Research and Practice* (2nd ed.). Routledge.

- <https://doi.org/10.4324/9781315713267>
- Helmsen, J., Koglin, U., & Petermann, F. (2012). Emotion regulation and aggressive behavior in preschoolers: The mediating role of social information processing. *Child Psychiatry & Human Development*, 43 (1), 87-101.
- Higgins, G.E., & Boyd, R.J. (2008). Low Self-Control and Deviance: Examining the Moderation of Social Support from Parents. *Deviant Behavior*, 29: 388- 410.
- Hitti, S. A., Sullivan, T. N., McDonald, S. E., & Farrell, A. D. (2019). Longitudinal relations between beliefs supporting aggression and externalizing outcomes: Indirect effects of anger dysregulation and callous emotional traits. *Aggressive behavior*, 45 (1), 93-102.
- Janoff-Bulman R., Timko C., Carli L. L. (1985). Cognitive biases in blaming the victim. *Journal of Experimental Social Psychology*, 21(2), 161-177.
- Kemp, K., Thamotharan, S., Poindexter, B., Barker, D., Tolou-Shams, M., Houck, C.D. (2017). Emotion regulation as a predictor of juvenile arrest. *Crim. Justice Behav*, 44, 912-926.
- King, V.L., & Mrug, S. (2016). The relationship between violence exposure and academic achievement in African American adolescents is moderated by emotion Regulation. *J. Early Adolesc*, 38, 497-512.
- Makarios, M.D., & Livelsberger, T.L. (2012). *Social Support and Crime*. The Oxford Handbook of Criminological Theory. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199747238.013.0009
- Mathews, A., & MacLeod, C. (2005). Cognitive vulnerability to emotional disorders. *Annu Rev Clin Psychol*, 1: 167-95.
- Matson, C. T. (2010). *Criminal victimization in the United States, 2007—Statistical tables*. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics.
- Matthew DM., & Livelsberger, T. (2012). Social Support and Crime', in Francis T. Cullen, and Pamela Wilcox (eds), *The Oxford Handbook of Criminological Theory*, Oxford Handbooks (online edn, Oxford Academic, 28 Dec. 2012), <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199747238.013.0009>, accessed 24 May 2023.
- McGuire, J. (2004). *Understanding psychology and crime: Perspectives on theory and action*. Berkshire, UK: Open University Press.
- Meterko, V., & Cooper, G. (2022). Cognitive Biases in Criminal Case Evaluation: A Review of the Research. *J Police Crim Psych*, 37, 101-122.
- Mogg, K., Millar, N., & Bradley, B.P. (2000). Biases in eye movements to threatening facial expressions in generalized anxiety disorder and depressive disorder. *J abnorm psychol*, 109(4): 695.
- Nickerson, R.S. (1998). Confirmation bias: a ubiquitous phenomenon in many guises. *Rev Gen Psychol*, 2(2):175-220.
- Peckham, A.D., McHugh, R.K., Otto, M.W. (2010). A meta analysis of the magnitude of biased attention in depression. *Depression and anxiety*, 27(12): 1135-42.
- Quan, F., Wang, L., Gong, X., Lei, X., Liang, B., & Zhang, S. (2022). Hostile Attribution Bias and Anger Rumination Sequentially Mediate the Association Between Trait Anger and Reactive Aggression. *frontiers in Psychology*, 12, 778695.
- Raine, A., & Yang, Y. (2006). Neural foundations to moral reasoning and antisocial behavior. *Social cognitive and affective neuroscience*, 1(3), 203-213.
- Roberton, T., Daffern, M., & Bucks, R. S. (2012). Emotion regulation and aggression. *Aggression and violent behavior*, 17 (1), 72-82.
- Scarpa, A., & Haden, S.C. (2006). Community Violence Victimization and Aggressive Behavior: The Moderating Effects of Coping and Social Support. *Aggressive Behavior*, 32: 502-15.
- Schaefer, C., Coyne, J.C., & Lazarus, R.S. (1981). The Health Related with Function Social Support. *Journal of Behavior Medicine*, 4: 70-96.
- Scott, L. N., Stepp, S. D., & Pilkonis, P. A. (2014). Prospective associations between features of borderline personality disorder, emotion dysregulation, and aggression. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 5(3), 278-288.
- Sharon, C. (2011). Understanding young offenders: developmental criminology. Deakin University. *Journal contribution*. <https://hdl.handle.net/10536/DRO/DU:30036075>
- Staats, C., Capatosto, K., Tenney, L., Mamo, S. (2017). *State of the science: implicit bias review*. The Kirwan Institute.
- Ulmer, J.T. (2001). Intermediate sanctions: A comparative analysis of the probability and severity of recidivism. *Sociological Inquiry*, 71, 164-193.
- Van Der Gaag, M., Schutz, C.H., Napel, A.T., Landa, Y., Delespaul, P.H., Bak, M., Tschacher, W., De Hert, M. (2013). Development of the Davos Assessment of Cognitive Biases Scale (DACOBS).

- Schizophr Res*, 144(1-3):63-71.
- Vaux, A., Phillips, J., Holly, L., Thomson, B., Williams, D., & Stewart, D. (1986). The social support appraisals (SS-A) scale: Studies of reliability and validity. *American Journal of Community Psychology*, 14(2), 195-219.
- Warr, M. (2002). *Companions in crime: The social aspects of criminal conduct*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Watkins, E.R., Baeyens, C.B., & Read, R. (2009). Concreteness training reduces dysphoria: proof-of-principle for repeated cognitive bias modification in depression. *J Abnorm Psychol*, 118(1): 55-64.
- Weiss, N. H., Sullivan, T. P., & Tull, M. T. (2015). Explicating the role of emotion dysregulation in risky behaviors: A review and synthesis of the literature with directions for future research and clinical practice. *Current Opinion in Psychology*, 3, 22-29.

COPYRIGHTS

© 2023 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

